Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
רעגעלמאסיג יאבענטליך
מאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערריך-אונגארן
אנצייטהריג 10 גולדען עסט.-ווערה.
האלבייהריג 5 " " " "
ווירטעלייהרליך 2 גול. אונד 50 קר. ע.-וו.
פיר אויסלאנד
אנצייטהריג 11 גולדען עסט.-ווערה.
האלבייהריג 5 גול. אונד 50 קר. ע.-וו.
ווירטעלייהרליך 2 " " 75 " " "

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
אבאנירען
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייס
בעגינט מיט דעם מונאט דעם
ערסטען בלאטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-נאססע נו. 1.
וואהרן מאן אויך דיא פרענומעראציאנסגעלדער צו יעדען בעליעבען.

Nr. 38. אכטער יאהרגאנג. פעסט, מיטטוואך ד נישן ה.ת.ר.ל.ו. Pest, den 29. März 1876.

סערביען אונד דיא טורקייא.

דער טורקישע שטאאט מאכט דען איינדרוק איינעס בייפעללינגען הויזעס. שטיטצט מאן עס אן דער איינען זייטע, דאנן צייגען זיך וויעדער געיאל-טיגע רוססע אן דער אנדערן זייטע, קוים ווירד דער איין לאך מיהזעליג פערשטאפט, אלס ווינד אונד שטורם דורך איין צווייטעס לאך הינינדרינגען. נאכדיין איז עס אים דיא טורקייא בעשטעללט. נאך איזט עס ניכט רעכט געלונגען, דיא גאפאחר צו בעזייטיגען, וועלכע דערזעלבען דורך דען איפ-שטאנד אין דער הערצעגאווינא דראהטע — אונד שאן איזט דיא טורקייא פאן איינער נאך נראהערן געפאהר בעדראהט. — ס ע ר ב י ע ן רוסטעט געמליך מיט אנשטרענגונג אללער קרעפטע צום קריעגע, אים פאם טורקישען יאבע איין פיר אללע-מאל זיך צו בעפרייען. דער ווידערשטאנד דעם יונ-גען פירסטען מילאן, דיא ראטה-שלעגע דער איראפ-פעאישען מעכטע, אללעס בלייבט ביא דער קריעגס-לוסטיגען סערבישען בעפאלקערונג אהנע ערפאלג.

בין צוו לעטצטען שטונדע האפטע מאן נאך איממער, עס ווערדע אין סערביען קיין קריעג אויסברעכען, דא עס דארט אן דען נאטהיגען געלדמיטטעלן פעהלט. איין בעקאנטער געגעראך זאגטע איינסט: צוו קריעגס-פיהרונג בעדארף מאן פאר אללעם דריא דינגע: געלד, געלד אונד ווי-דער געלד! נון איזט דיעס עבען דיא שווערסטע זייטע סערביענס. דיא שטאאטס-קאססען זינד אין סערביען גאנץ לעער, דאס פאלק איזט ארם אונד קאנן קיינע שווערען צאהלען. אינטער זאלכען איום-שטענדען איזט עס נור נאטהדרליך, דאס איין פאן איינעס "קרעדיטס" קיינע רעדע זיין קאנן. פערגע-בענס לייעס דענן איזט דיא סערבישע רעגיערונג איבעראלל אנקלאפפען, אים איינע אנלייהע, וועלכע איזט געגען זעהר האהע פערצינסען, צו ערהאל-טען. דיא שיקטע נאך דייטשלאנד, נאך פראנקרייך, נאך ענגלאנד אונד נאך בעלגיען אזהרע אנגענטען איים, אים בייא אירגענד איינעס ווייכען באנד-הייזע אין פאאר מיללאנען איינצאהלונגען. אללין אי-בעראלל ווייז מאן דען ווייגערדען גולד-אנגענטען אינפאר דיא טהירע, אונד זא מוסטען זיא מיט איי-נעם הערצען פאלל זארגען אונד מיט לעערען טא-שען אין אזהרע הייסאט צוריקקעהרען.

אללין אויך דיא גולד-נאטה שרעקטע דיא סערבישע רעגיערונג פאן אזהרעם קריעגס-פלאנע נוכט צוריק. — עס גולאנג אזהר, אין ב ע ר ל י ן געוויהרע אונד פילווייר אויף קרעדיט צו ערהאל-טען. פיילוך נעגינג אללי, דיעס צוו קריעגס-פיזי-רונג נוכט. דאס מיליטער, וועלכעס מיט דען איים-געבארגטען געוויהרען אונד דעם פילווייר אין דען קריעג צוגעהען זאללי, מוס אויך כאסט אונד קלי-דונג האבען, וואס נאטוריליך עבענפאללס פיעל געלד ערפאדערט. דיא סערבישע רעגיערונג פאס-טע דאהער דען ענטשלוס, אינטער דען סערבען זעלבסט אינע "צוואנגס-אנלייהע" אויסצונעהמען. עס וואירדע געמליך זייטענס דער רעגיערונג בע-שטיממט, וויא פיעל יעדע אינצעלנע געמיינדע צו קריעגס-צווקען הערליהען מוס. דיא ארטס-ריכטער פערטהיילען זאראנן דיעזע סוממע אויף דיא מיטגליעדער דער אינצעלנען געמיינדען. דער ערסטסטע בייטער מוס מינדעסטענס 50 פראנקס לייהען, אונד מוסטע ער גלייך צו דיעזעס צווקע זיין לעטצטעס שטיק פיעה אדער זיין שטראה-הייזכען פערשליידערן! אין דיעזער וויזע נור קאנג-טע עס דער סערבישען רעגיערונג געלינגען, צוויי א ארמעגען אויסצורוסטען: דיא איינע מיט 70, דיא אנדערע הינגעגען מיט 50 קאנאנען.

ווארעס דאס פערדיענסט א ו נ ז ע ר ע ש שטאאטעס, דיא טורקייא פאר דער רעוואלוציאן אין דער הערצעגאווינא דורך דיא בעקאנגטען אנדרא-שישען ראטה-שלעגע צו שטיצען — זא בעוויזו עסטערריך-אונגארן אויך יעטצט זיינע פיינדליכע געזינגונג פיר דיא טורקייא. דיא רעגיערונג ביידער הייזכס-הערפטען ליעסען געמליך אויפים שטרענגסטע פערביעטען, דאס דיא געוויהרע אונד דאס פילווייר, וועלכע דיא סערבען, וויא אבען ערוויהנט, אין בערלין אויף קרעדיט אנקויפטען, איבער עסטער-ריך-אונגארן נאך בעלגראד טראנספארטירט ווירד-דען. פיילוך איזט דיעסעס נוכט פיעל געהאלפען, "פיעלע וויעגע פיהרען נאך ראם" לייטעט אין בעקאנגטעס שפרייארט. אונד זא איזט עס אללל-קאממען ריכטיג, דאס אויך נאך בעלגראד פיעלע וויעגע פיהרען. וויען דיא געוויהרע אונד דאס פיל-ווייר פאן בערלין נוכט איבער עסטערריך-אונגארן נאך בעלגראד געפיהרט ווערדען דירפען, זא ווירד מאן ניכ איינען א נ ז ו י ג איבער ר י ס-ל א נ ד געהמען מוסען. דיא וועלט איזט יא נוכט פערגאנגלט!

אבער א י י נ ע ס מיס דיעביא ערווארטנט ווערדען. בעקאנגטליך האבען יא רוסלאנד אונד דייטשלאנד דיא אנדראשישען ראטה-שלעגע גוט-געהייסען. מאן זאללטע אללא גלויבען, דאס דיעזע ביידען מעכטע עבענזאווינע איינען קריעג געגען דיא טורקייא אונטערשטיצען ווערדען, אללס עס-טערריך-אונגארן. אונד וואס זעהען ווייר דא? ערסטענס, דאס סערבען אין ב ע ר ל י ן, דער הייפט-שטאדט דייטשלאנדס, געוויהרע אונד פיל-ווייר אונטערדערט אינקויפען קאנן. — צווייטענס דאס דיעזע געוויהרע אונד פילווייר עבען אויבער ר י ס ל א נ ד פאן בערלין נאך בעלגראד טראנס-פארטירט ווערדען. דא שטעללט עס זיך הייראוס, וויא וועניג עהרליך דיעזע ביידען מעכטע מיט איה-רער פיינדליכקייט פיר דיא טורקייא עס מיינען. נור אונזערע מאגארישע בלייבט איך אין דער פאא-ליטיק "טרייא אונד עהרליך". זיא האט אללע אנ-שטרענגונגען געמאכט, אים דיא טורקייא פאר דער רעוואלוציאן אין דער הערצעגאווינא צו שטיצען; זיא האט איך דייסמאל ניכט געשטאטטעט, דאס סערבען דיא געוויהרע אונד דאס פילווייר צוו בע-קעמפפונג דער טורקייא דורך עסטערריך-אונגארן טראנספארטירט. אונזערע מאגארישע איזט געוויס ניכט צו בעניידען, וועגן זיא טראטצדעם מיט דייס-לאנד אונד דייטשלאנד אין איינעס בונדניססע לעבען מוס!

דער קאיזער פאן רוסלאנד.

דיא "איינסבריגער אללגעמייינע צייטונג" בריינגט עבען איינע נאכריכט, וועלכע ניכט בלאס אין איראפא, זאנדערן אין דער גאנצען וועלט פיעל איפזוהען ערעגען ווירד. זיא מעלדעט נעמליך, דאס קאיזער אלעקסאנדער פאן רוסלאנד עגט-שלאפסען איזט, דיא רעגיערונג גיעדעריצלענען. איך פאר איינער גיטען שפיזיג קאנן איינעס עקעל ווערדען. עס איזט אללא נאר ניכט עטוואס אונ-דענקבארעס, דאס איינעס מאגארישען דאס רעגיע-רען ענדליך לעפסטיג אונד אונערטענליך ווירד. קאיזער אלעקסאנדער גערעגקט נאך דעם איים-לאנדע צו דייזען, אים זיך פאן דען רעגיערונגס-

זארגען צו ערהאלען. אן דעסען שטעללע ווירד דער קראן-פרינץ דיא רעגיערונג דעם גראפסען רוסיסיען דייבעס איבערגעהמען.

אב קאיזער אלעקסאנדער שפעטער ווידער נאך פעטערסבורג צוריקקעהרט אונד ניידערדינגס דיא רעגיערונג אין דיא האנד ניממט — דאס דירפ-טע פיעללייכט ער זעלבסט הייטע נאך ניכט ווים-סען. זא עטוואס הענגט פאן גאר פערשיידענען אומשטענען אב.

דיא הויפט-פראגע איזט גונמעהר בלאס: ווירד דיא וועלט דורך דיעזען רעגיערונגס-וועכסעל אין רוסלאנד געוויינען אדער פערליערען? מאן ווירד אנטווארטען: זעלטען קאממט עטוואס בעסערעס נאך! וויא אללגעמיין בעהויפטעט ווירד, זאללדענען אויך דער קראן-פרינץ פאן נאטור פיעל שטרענגער אונד הערשזוכטיגער זיין, אלס זיין קאיזערליכער פאטער. רוסלאנד זעלבסט העטטע אללא פאן דיעזעם רעגיערונגס-וועכסעל אן הייפען. זעהען ווير אבער, וועלכען איינפלוס דיעזער וועכ-סעל אויף דיא אללגעמיינע פאליטיק האבען קאנן! אויך דייעס לאסט זיך שאן יעטצט צייטלך געגייא בעשטיממען. קאיזער אלעקסאנדער איזט בעקאנגט-ליך איין גראפסער פרייגד דעם פרייסיסען קאנינגס ווילהעלם. זיינער אונטערשטיצונג האט עס ווייל-העלם צו פערדאנקען, דאס ער איינען זאלך גלעג-צענדען דענק איבער נאפאלעאן III. ערערונגען, אונד דאס ער גונמעהר דען טטעל "דייטשער קאיזער" טראגט, זאלאנגע אלעקסאנדער אללא כאיזער פאן רוסלאנד איזט, וואנט מאן אין פראנקרייך ניכט, אין איינע ראכע גגען דייטשלאנד צו דענקען. אנדערס קאנן זיך דיעזע אנגלעגענהייט יעטצט געשטאל-טען. דער רוסיסיע קראן-פרינץ איזט בעקאנגט-ליך אין פיינד דייטשלאנדס אונד אין פיינד פראנקרייכס. אינטער זאלכען אומשטענדען איזט עס עבען ניכט אינמאגליך, דאס פראנקרייך אונד רוסלאנד אין בונדנים שליעסען, אים געמיינזאם גגען דייטשלאנד אן דען קריעג צו ציעהען.

דיעזער פינקט איזט געוויס זעהר ווייכטיג. אללין דיעזער רעגיערונגס-וועכסעל מאכט אויך נאך אנדערע פאליטיסיע פאללגען האבען. זייט יאהר-הונדערטען געהט יא בעקאנגטליך דאס שטרעבען דער רוסיסיען קאיזער דאהין, דיא טורקייא צו ערבערען. נון האט זיך אבער קאיזער אלעקסאנ-דער טראגצדעם הערבייגלאססען, דיא אנדראש-שישע פיריגונגס-פאליטיק דער טורקייא גגענע-איבער צו אקצעפטירען. פיילוך, ערגסט וואר דיע-זע פיינדע זייטענס רוסלאנדס גיע בעפיינט. עס וואירדע דענן אויך דער קריעג "אים געהיימען" אינטערשטיצט, אללין "אפפענטליך" קאנגטע יא קאיזער אלעקסאנדער זיין גגעגבעגגעס וואָרט דאך ניכט ברעכען. — וויא בעקאממט מאן דא פרייד האנד? גאנץ איינפאך דאדורך, דאס קאיזער אלעק-סאנדער דיא רעגיערונג גיעדערללעגט. נון טרעטט דער קראן-פרינץ אויף, דער יא בעצינלך דער טורקייא קיינע גגעבונדענען הענדע האט. דער רע-גיערונגס-וועכסעל אין רוסלאנד ווירד מיטהין גור בעדייטען א י י נ ע ן אפפענען קריעג רוסלאנדס גגען דיא טורקייא!

ווער האבען אין אבגגעס אללע מאגליכען פעללע בעצייכגעט, דיא איין רעגיערונגס-וועכסעל אין רוסלאנד צור פאלגע האבען קאנן. אינדעס מוסען ווער נאך גגנויערע נאכריכטען אבווארטען, אב דענן דיא טהאטזאכע, דאס קאיזער אלעק-סאנדער אבגעדאנקט, זיך ווירקליך בעשטעטיגט!

דער קאיזער פאן רוסלאנד.

דיא "איינסבריגער אללגעמייינע צייטונג" בריינגט עבען איינע נאכריכט, וועלכע ניכט בלאס אין איראפא, זאנדערן אין דער גאנצען וועלט פיעל איפזוהען ערעגען ווירד. זיא מעלדעט נעמליך, דאס קאיזער אלעקסאנדער פאן רוסלאנד עגט-שלאפסען איזט, דיא רעגיערונג גיעדעריצלענען. איך פאר איינער גיטען שפיזיג קאנן איינעס עקעל ווערדען. עס איזט אללא נאר ניכט עטוואס אונ-דענקבארעס, דאס איינעס מאגארישען דאס רעגיע-רען ענדליך לעפסטיג אונד אונערטענליך ווירד. קאיזער אלעקסאנדער גערעגקט נאך דעם איים-לאנדע צו דייזען, אים זיך פאן דען רעגיערונגס-

20 קר., ניי 7: 15 נול. — קר., ניי 8: 12 נול. 20 קר., ניי 8½: 10 נולד. — קר., פיינע קליע 4 נול. 50 קר., נראבע קליע 3 נולד. 40 קר.

היל זענפריכטע: נראסע ווייסע באהנען 7½ נול., צווערנעל 8.25 נולדען, ליגנען 10—14 נול. ערבסען 12—14 נולדען, נייער מאהן 36—40 נול. בלייער 50 נול, הירזיג-בריין 25 8·—50 נול. הירזיג (כאלעש) 5 — 5·40 נול. ליינוואמען 14.50 נולד. האנפזוואמען 15½ נול.

שפיריטוס נייע מעטהאדע אים קליינען 26,15—26½ אלטע - מעטהאדע 26,86 — 27,21 פער 100 ליטער-פערצענט.—

ריבאל דאפפעלט-ראפפינירט 43½ נולד. פער 100 קילאגראמם. —

רעפס. קאהל-רעפס פער פעפטעמבער 14 נולד.

צוועטשקען. באסניטשע האכפרימא פאס-וואארע 15.18 נולד. —

צוועטשקענמוס (לעקווא) אדרינעער 12½—13 נולדען פער 100 קילאגראמם.

האניג. נעלייטערטער 32.14 נול.

אונשליט (חלב) 48,25—49.50 נול. פער מעטער-צענטנער. -

ווינקען 10.70 נול. אב באהן.

מאהר 13½—14 נולד. פער 100 מילא.

קנאפפערן: אונגאריש פרימא 32 — 33 נולד פער 100 קילא.

קלעזאמען אונגאריש ליצערנע 82—84 נול. פער 100 קילא. ראטה-קלעזע 72—75 נול. פער 100 קילא

פעטראלעאום: אין נראפסעם 21—21·50 נול. אין קליינעם 21 נולדען.

פעסטער שלאנטפיעה-מארקט. ביא דעם אם 23-טען ד. מ. הייער אבגעהאלטענען יאהר-מארקט וואורדען פערקויפט 1559 אקסען דאס מאאר פאן 200—375 נול. 294 קיהע דאס מאאר פאן 150—245 נול. 282 מעלק-קיהע דאס שטיק פאן 86—175 נול., 919 שטיק שטאק דאס מאאר פ אנשליגנגס נול. ריינדפלייש פער 100 קילאגראמם 46 נול. 3,80—4,60 נול. — קר. ביז 52 נולד. — קר.

פאראזטעצונג פאן פעסטער מארקט-בערכטע.

דאס מאנופאקטור-וואארענ-געשעפט איזט אם שלעכטעסטען איזענפאללען. דיא נראס-הענדלער פערשיידטען נאר קיינען מארקט. צו איהרעם גלוקע זיגד זעצטע נוכט זא פיעלע קאנקורזע אונד קרידאס פארגעקאממען, ווא מאן אנפאנגס בעפרכטעטע. קורזענס-וואארען וואורן יעצט דיא הויפט-נעשעפטס-ארטיקעל. פאן קאטטאניעדען וואורדע פיעל פערקויפט. אויך באטטיסטע אונד מוסלינס וואורדען זא צימליך פיעל פערקויפט. אויך לייניוואנד אללער נאטטונגען פאנדען אבזאטץ. נור דיא פיינען מאדע-וואארען פאנדען וועניג קייפער. וואס עבען דען נראסען נעלד-מאנגעל בעווייזט. מאן קויפט נור דאס אללערנאטהווענדיגסטע אונד לאסט דיא מאדע בייא זייטע. מערקווירדיגער וויזע וואר אין דער זאגענאנגטען בייערן-מאדע-וואארען. נאמענטליך אין דען בילליגען זארטען, יא איין נוטטס נעשעפט. קליידער-שטאפ-פע אין מיטטעל-קוואליטעטען, רומבורגער-בימוואלל- אונד האלב-וואלל-ערזייגנטסע וואורדען שטארק בעזעהרט. אין

קארן-מעהל, נומ' 1: 16.15—17.15 נול., נו': 2: 13.90—14.75 נולדען פער מעטער-צטר.

הילזענפריכטע: הייד־קארן 7·60 — 8 נולדען, ליגנען 21—26 נולדען, ערבסען 12—18 נולדען. — באהנען 8—9 נולדען. (אללעס פער 100 קילאגראמם.)

פערענטווארטליכער רעדאקטער: מאיר ברגי ריינ.

אנצייגע.

נעפערטיגטער בעעהרט זיך היעמיט צו עמפ-פעהלען זיין גוט סארטירטעס לאגער כשר יין של פסח (ראטה, וויין אונד שיללער), איינגענער פעכסונג.

מארקוס לאנגעטזאהן.

אילאם (דאנני דאמפפשיפפשטאציאן.) פריזיקוראנט וווהנד אויף פערלאנגען צוגעזענדעט.

קאנקורזע.

אין דער היעזיגען נעמיינדע איזט דיא שטעל-לע איינעס שוחט ובודק וקורא, דער איך אין בעל תפלה זיין מיט, מיט איינעם וואכענטליכען נעהאלט פאן 8 ביז 9 נולדען, גאנצער שחיטה, פייער וואה-נונג אונד נעבענעמאלומענטען צו בעזעטצען. בע-ווערבער, דיא מיט גוטען קבלות פערזעהען זינד, קאנגען ביז ר"ח איר צור פראבע ערשיינען. נור דעם אקצעפטירטען ווערדען דיא שפעזען פערגיטעט.

מעזאקאוועשד, אים מערץ 1876.

2—3 יאזעף שוואריץ, פארשטעהער.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען ארטהא-דאקסען קולטוסגעמיינדע איזט דיא שטעללע פיר איינען עיפות שוחט, בעל תפלה אונד שמש, מיט דעם יאהרעסגעהאלטע פאן 300 נולדען נעבעסט פייער וואהנונג אונד נעבענעמאלומענטען צו בע-זעטצען. בעווערבער דיעזער שטעללע מאגען איה-רע ציינגנסע ביז שבת הגדול הבע"ל איינזענדען, וועלכע יעדאך פאן ארטהאדאקסען ראבבינען איים-געשטעללט זיין מיסען. נור דעם אקצעפטירטען ווערדען דיא רייזיג-שפעזען פערגיטעט.

סאם-רעגען (זיעבענבירגען).

2—3 דער פארשטאנד.

אין דער היעזיגען ארטהאדאקסען געמיינדע איזט פאן ר"ח איר הבע"ל דיא שטעללע איינעס שו"ב צו בעזעטצען, דעריזעלבע מוס מיט התרה אויף איזר יהתר פאן בעקאנטען ארטהאדאקסען ראבבינען פערזעהען אונד צוגלייך בעל קורא ובעל תפלה זיין. וואכענטליכעם געהאלט 7 גולדען נעבסט אנשטאנדיגער וואהנונג, פייער שחטה אונד נעבענאיינקנפטען, בעווערבער אים דיעזע שטעללע קאנגען ביז ר"ח איר הבע"ל אויף פראבע ערשיינען. נור דעם אקצעפטירטען ווערדען דיא רייזיג-שפעזען פערגיטעט.

פעלשא פאלו (פאטהמארער קאם.)

מ'עלעק גרינפעלד, פארשטעהער.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פריכטע	קוואליטעט	פער הונדערט	100 קילאגר.
וויצען, נייער נאגאשער		72·8	10.10—10.—
„ „		73·7	10.40—10.20
„ „		74·6	10.70—10.50
„ „		75·5	11.25—11.—
„ „		76·4	11.60—11.40
„ „		77·3	11.90—11.70
„ „		78·3	12.10—12.—
„ פרייס		72·8	10.40—10.20
„ „		73·7	10.70—10.50
„ „		74·6	11 —10.80
„ „		75·5	11.40—11.20
„ „		76·4	11,80—11.60
„ „		77·3	12,——11.80
„ „		78·3	12 20—12.10
„ פוסטער באהן		72·8	10.——9.20
„ „		73·7	10 20—10 10
„ „		74·6	10.90—10 60
„ „		75·5	11.20—11.10
„ „		76·4	11 50—11.30
„ „		77·3	11 80—11.60
„ „		78·3	12.——11.90
„ וויינגארטנער		72·8	10.20—10.10
„ „		73·7	10.70—10 50
„ „		74·6	11.——10 80
„ „		75·5	11.40—11 20
„ „		76·4	11.70—11 60
„ „		77·3	12.——11.80

פריכטע	קוואליטעט	פער הונדערט	100 קילאגר.
קארן		72	8.05—7.80
נעדרעסע מאלע		62	8.40—7 20
נעדרעסע פוטטער		62	7.——6.70
האפער		41	9.40—9.25
קוקורוץ באנאטער			—.—
נייער		73	5.55—5.45
הירזיג			5.35—5.—

וויצען	פער דצעמבער		—.—
	פריהיאהר		10.65
	דצעמבער		—.—
קארן	מאי-יוני		5.55
קוקורוץ			—.—
נעדרעסע	דצעמבער		—.—
האפער	פריהיאהר		9.14
			—.—
רעפס	אונ.-סעפט.		

באללען-מעהל		
נומער 0		23 75
„ 1		22 75
„ 2		21 75
„ 3		20 25
„ 4		20 —
„ 5		18 —
„ 6		16 20
„ 7		15 —
„ 8		12 20
„ 8½		10 —

שפיריטוס:		
אלטע פעשטער, פערסעלבע		26,9
„ נייע „ כאטשפעלד		24.90

קורז-טאבעללע פאם 24. מערץ.

געלד-קורז	קי' פל.
וולכע-אשיג	102 25
וויענער	5 47
פעסטער-אונגארישע 8 נולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9·29
נאפאלעאנדאר	9 29
ווישטע ריינסאנקנאטען	56 95
20 מארקשטיקע	11 38
מאפיר ריובל	1 51

לאאזע.	
1839-ער ראטהשילד-לאזע נאנצע	241 —
רעסטע „ פינפטעל	238 —
1854-ער 4 פערצענטיגע שאאמבורג-לאזע	105 75
1860-ער „ „ נאנצע	111 —
רעסטע „ פינפטעל	117 75
1864-ער לאזע צו 100 נולדען	131 75
רעסטע „ 50 „	131 50
קאסע רענטענשיינע	21 50
פרעקענ-לאזע	22 40
הרעדיס-לאזע	162 50
נלאריס-לאזע צו 40 נולדען	29 75
ראנזי-אאמסטרדאם-פאאריס-לאזע	95 75
אינסבריקער לאזע	19 25
קינגלאיטיס „ צו 10 נולדען	14 50
ראאקזדיי „ „ 20 „	14 75
שנוער „ „ 40 „	30 —
פאלסס „ „ 40 „	29 —
וודאלפסלאזע „ 10 „	13 60
פאלס-לאזע „ 40 „	38 25

לאאזע.	קי' פל.
אלגעמיינע לאזע צו 20 נולדען	17 —
סט. נינאאס „ „ 40 „	29 —
מאאינלוטער „ „ 20 „	19 50
פרינסעסר „ „ 100 „	117 —
רעסטע „ „ 50 „	57 50
וואלישטיין „ „ 20 „	23 75
וויינרישרעסעדר „ 20 „	23 50
אונגארישע פרעמיענלאזע צו 100 נולד.	73 —
רעסטע צו 50 נולדען	73 —
וויינער לאזע	100 50

וויערטה-פאפיערע.	
אונגארישע נייזעזעלבסטענענען	75 80
מעסטשער-באנאטער	75 75
רענטענ-נייזשע	76 —
נאלאיזשע	86 25
טוקאיזשע	85 50
אונגארישע אייזענבאהן-אולעהען	99 75
וויינגארטנער-אולעהענס-אכלנאזיאנען.	73 75
פאפאנרייזע דער אונגארישען בארענקרע-דיט צו 5 אינהאלט פערצענט	86 —
דער אונגארישען הייפטסטקען באנק צו 5 אינהאלט פערצענט	79 —
דער אונגארישען אללגעמיינען בארענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד אינהאלט פער-צענט	85 25
רעסטע צו 6 פערצענט	87 50
דער פעסטער קאסטרעזאל-באנק	88 75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1876. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

אין אונארן, ווענן ניר איין בירנער-מיסטער דען טעמפעל בעזוכט, ווירד ער גלייך אבען אן, נאך האהער אלס ראבבינער אונד פארשטעהער גע-זעצט. אונטער דען פיעלען געזאנדטען, ווערלכע ביא דיעזער טרויאונג אים טעמפעל וואר, וואר איך דער שאנישע געזאנדטע. (ויא זיך דיא צי-טען ענדערן! דער געזאנדטע איים יענעם שטאא-טע, אין ווערלכעם איינסט דיא יודען דאס שרעק-ליכסטע איסצישטעהען האטטען, וואר אים יידי-שען טעמפעל ביא איינער יידישען האבציט.) אלס דאס יונגע בריים-פאאר פאן אונטער דער חופה הערפאר קאם, גינג בארא אלפאנס ראטהשילד צור גראס-מוטטער דער בריים, נאהם איהר דיא האנד אונד ווינשטע איהר גאנץ לייט אין גענעג-ווארט אללער פרינצען אונד שטאאטס-מענגער אין הערצליכעם „מזל טוב!" (דיער ווירדע זיך אין דערארטיגער ייבער יודע אין גענעראלס זא-פיעלער ניכט-יידישען גראפען מענגער איינעם זאל-בען יידישען איסדרוקעם שעמען.) דער בריים-פאם זיעהט גאנץ זא אים וויא קאיזער פראנץ יאזעף. דיא מוטטער דער בריים איזט נאך איינע שאנע יונגע פרויא, דיא מאן פיעל עהער פיר דיא שוועס-טער, אלס פיר דיא מוטטער איהרער טאכטער האל-טען קאנגטע. דאס בריים-פאאר פון דער גראפען בעגלייטונג פיהרט אין 25 וואגען, וועלכע גאנץ נאך דעם מוסטער דעם קראנונגס-וואגענס נאפאלעאנס דעם ערסטען אנגעפערטיגט זינד. דיא יונגע בריים איזט קוים נאך דען קינדער-שוהען עטוואסכען, אם פארבענד איהרער האבציט וואללטע זיא נאך דאס מעדכען-וואזענהויז בעזוכען אונד מיט דען וויזיגע-מעדכען ציואמטען נאכטמאהלען — אונד אלס זיא איהרע מוטטער ניכט לאסען וואללטע, ווענט זיא דארביבער, דאס מאן איהר דיעזע זעס פיירד ניכט גאנגען וואללע.

* (איין זעלטענער פארפאלל.) דיער אין דעם גראפען „פאדשען הויזע" אים צווייטען שטאקע זינד צוויא וואהנונגען, איינע קליי-נע אונד איינע גראסע. אין דער גראפען וואהנט איינע ייבע יידישע ווייטוע, אונד אין דער קליינען וואהנטע איין ארמער מאנן מיט וויב אונד 5 קינ-דערן. דער פארטווערענד פאן נאהרונגס-זארגען געקוועלט וואר. דער מאנן וואר טראגיש זיינער אר-מיטה דאך נאך זעהר שאן אונד ליעבענסווירדיג — אונד דיא ייבע ווייטוע פערלייבטע זיך אין איהן, — איינעם טאגעס מאכטע דער מאנן זיינער פרויא פאלגענדע מיטטהיילונג: „דיא וויסט, מיין הערץ, וויא איך דיך אונד מיינע טהייערען קינדער איים גאנצער זעעלע ליעבע, ליידער ווילל עס נאטט ניכט האבען, דאס איך איין עהרליך אונד ייבליך ערנעהרען קאנגע. וויא דיא זיעהסט האבען ווייר

וא איהם איינעם טאגעס, דיא העטטען עס פיר דאס בעסטע געפונדען, איהן אויף דער ווייט נאך לוזיאנא צו בעגלייי-טען. מיט אינגינער ווירזונג אומארמטע לאמבערט דיא ביידען יונגען מענגער, אונד אלס סערגע אונד נאכיעלע הינפאן בעגאנכיסונג וואורדען, דא וואללטע דיא פיירד אונד דער יובעל קיין ענדע נעהמען.

אלס דער אלטע ווייזע דען ענטשלוס טוא"ס פער-נאהם, זא פערזוכטע ער עס דורך בישטען אונד ווארטע, איהן דאפאן אבצוברינגען. אבער טוא" ווסטעטע זיך צור אבריינ אונד ווייזע אנטע איהם צום לעטצטען מאל: „מיר איזט אים דיין קונפשטעטס לעבענסגלוק זעהר באנגע, דענן: ווער איינען צוויי נידערייסט, דען ווירד אייגע שלאנגע בייסען, אנזע דער ווייזע מאלאמאן. ווייסט דוא אבער דיא וואהרען אונד ווישליכען פארדערונגען אונזערער הייליגען לעהרע ערפילען, אונד דען נדאנקען איינעם רעליגיאנס-וועכסעלס פאן דיר ווייזען, דאנן ווייסט דוא אייגען מעכטיגען בי-שאפנד אים הימעל — אונד אן דעם אלטען יאקאב יי-וויא אייגען טייגען פיינד אויף ערדען האבען."

IX. קאפיטעל.

אים פעברואר 1802 פוהרען טוא" אונד סעפערד, לאמבערט, מיט זיינער מאכטער אונד פייליין פאן מאנס-לאיזאם מיט „ערעמיאם, אין איינעם שפיסע דען „שאם מ מ ס ס ס ס י הינויף, דען מאן וועגען זיינער גראסע דען פאטער דער גרעוויסטער ענגנס. (דער מיסיסיפי איזט דער גראסטע שטראם פאן נאדד-אמעריקא. ער איזט 700 מיילען לאנג.) אין נעוו-אלעאנס (דעם הויפטאָרט לויז-זיאנא"ס) אנגעקאמען, מאכטען זיך סעפערד אונד טוא" מיט בען יעהר דעראבלאסענד אונד פערשפ-אר איהנען זיינע אינגעניר, איהן אויף דער ווייט נאך לוזיאנא צו בעגלייי-טען. מיט אינגינער ווירזונג אומארמטע לאמבערט דיא ביידען יונגען מענגער, אונד אלס סערגע אונד נאכיעלע הינפאן בעגאנכיסונג וואורדען, דא וואללטע דיא פיירד אונד דער יובעל קיין ענדע נעהמען.

אלס דער אלטע ווייזע דען ענטשלוס טוא"ס פער-נאהם, זא פערזוכטע ער עס דורך בישטען אונד ווארטע, איהן דאפאן אבצוברינגען. אבער טוא" ווסטעטע זיך צור אבריינ אונד ווייזע אנטע איהם צום לעטצטען מאלע: „מיר איזט אים דיין קונפשטעטס לעבענסגלוק זעהר באנגע, דענן: ווער איינען צוויי נידערייסט, דען ווירד אייגע שלאנגע בייסען, אנזע דער ווייזע מאלאמאן. ווייסט דוא אבער דיא וואהרען אונד ווישליכען פארדערונגען אונזערער הייליגען לעהרע ערפילען, אונד דען נדאנקען איינעם רעליגיאנס-וועכסעלס פאן דיר ווייזען, דאנן ווייסט דוא אייגען מעכטיגען בי-שאפנד אים הימעל — אונד אן דעם אלטען יאקאב יי-וויא אייגען טייגען פיינד אויף ערדען האבען."

* (פרייליין מארקוס ווייע-דער ביא דען רעוואלוציאנערען.) איינע בעגלייטערער דעפעשע פאם 26-טען מערץ מעלדעט: דאס איים לינען ענטפלאהענע פרייליין מארקוס איזט מיטטעלסט דאמפפ-שיף היער אנגעקאממען אונד וואורדע פאן דעם פערזאמם-מעלטען פאלקע מיט גראסטער בעגייסטערונג בע-גריסט. פאן דא בעגיבט זיא זיך ווידער נאך דער הערצעגאווינא, אים מיט דען רעוואלוציאנערען דען קאמפף גגען דיא טירקיא פארטצוזעטצען. — דיא צייטונגען שטרייטען עטצט דארבער, אב פרייליין מארקוס ווירקליך אינע יידען זיא. איינינע בעהייפ-טען זא, דיא אנדערען נין. דיא וויעגנער „טאגעס-פרעססע" ברינגט זאגאר פאלגענדע נאטיץ: פרייי-ליין מארקוס איזט אינע פארמם יידין. זיא שטרעבט דארנאך, דיא טירקען גענגליך צו פער-ניכטען, אים זאדאנן דאס הייליגע לאנד, וועלכעם אונטער טירקישער הערשאפט איזט, צו בעפרייען אונד עס אין אינע יידישע רעפובליק צו פערוואנדלען.

* (דאפפאפארט פערארטהיילט.) אין לעמבערג עקסיסטירט אין בערהמטער גע-ריכטס-אייאקאט, נאמענס דר' לעאן דאפפ-פארט, וועלכער פאן דער בערהמטען דאפפפארט-פאמיליע שטאممט. גגענן דיעזען וואורדע פאר מערדערען מאנאטען אין בעטרוגס-פ-אצעם אנ-געשטרענגט, אונד נין מעלדעט אינע לעמבערגער דעפעשע פאם 27-טען מערץ פאלגענדעס: דער גערכטס-אדווקאט דר' לעאן דאפפפארט וואור-דע פאן דען געשוואָרנען איינשטיממיג דעם פער-בעבען דעם בעטרוגעס פיר שולדיג ערקלערט אונד צו צוויא יאהרען שווערען קערקערס פער-אורטהיילט.

* (אים דעם ריכטטאג.) דער ריכטטאג איזט אם 27. דיעזעס געשלאסענע אונד אם 28. ווידער עראפנעט ווארדען. פרייליך האט דיעזע עראפנונג ניר דען צוויעק, אים ניר נאך צוויא דרינגענדע זטגענגען אבצוהאלטען, וואדאנן דיא פערהאנדלונגען ביז 20. אפריל אינטערבראבען

— (היער אין דיעזעס פאללע ווערען „פראמם" אונד „עהרליך" צוויאערליא בענרפפפיר. האם ער ניר מיט דער צוויטען ע ה ל י ך געלעבט, דאנן ווערע ער פראמם, אבער ניכט עהרליך. האט ער ניר מיט דער געשווערענען עהרליך געלעבט, דאנן ווערע ער קיים עהרליך, אבער נאר ניכט פראמם. האט ער מיט ביידען עהרליך געלעבט, דא ווערע ער ניכט פראמם אונד ניכט עהרליך, האט ער מיט ביידען עהרליך ניכט געלעבט, דאנן ווערע ער עבענפאללס קיים פראמם, אבער דאך עהרליך!)

* (פרייליין מארקוס ווייע-דער ביא דען רעוואלוציאנערען.) איינע בעגלייטערער דעפעשע פאם 26-טען מערץ מעלדעט: דאס איים לינען ענטפלאהענע פרייליין מארקוס איזט מיטטעלסט דאמפפ-שיף היער אנגעקאממען אונד וואורדע פאן דעם פערזאמם-מעלטען פאלקע מיט גראסטער בעגייסטערונג בע-גריסט. פאן דא בעגיבט זיא זיך ווידער נאך דער הערצעגאווינא, אים מיט דען רעוואלוציאנערען דען קאמפף גגען דיא טירקיא פארטצוזעטצען. — דיא צייטונגען שטרייטען עטצט דארבער, אב פרייליין מארקוס ווירקליך אינע יידען זיא. איינינע בעהייפ-טען זא, דיא אנדערען נין. דיא וויעגנער „טאגעס-פרעססע" ברינגט זאגאר פאלגענדע נאטיץ: פרייי-ליין מארקוס איזט אינע פארמם יידין. זיא שטרעבט דארנאך, דיא טירקען גגענגליך צו פער-ניכטען, אים זאדאנן דאס הייליגע לאנד, וועלכעם אונטער טירקישער הערשאפט איזט, צו בעפרייען אונד עס אין אינע יידישע רעפובליק צו פערוואנדלען.

* (דאפפאפארט פערארטהיילט.) אין לעמבערג עקסיסטירט אין בערהמטער גע-ריכטס-אייאקאט, נאמענס דר' לעאן דאפפ-פארט, וועלכער פאן דער בערהמטען דאפפפארט-פאמיליע שטאممט. גגענן דיעזען וואורדע פאר מערדערען מאנאטען אין בעטרוגס-פ-אצעם אנ-געשטרענגט, אונד נין מעלדעט אינע לעמבערגער דעפעשע פאם 27-טען מערץ פאלגענדעס: דער גערכטס-אדווקאט דר' לעאן דאפפפארט וואור-דע פאן דען געשוואָרנען איינשטיממיג דעם פער-בעבען דעם בעטרוגעס פיר שולדיג ערקלערט אונד צו צוויא יאהרען שווערען קערקערס פער-אורטהיילט.

* (אים דעם ריכטטאג.) דער ריכטטאג איזט אם 27. דיעזעס געשלאסענע אונד אם 28. ווידער עראפנעט ווארדען. פרייליך האט דיעזע עראפנונג ניר דען צוויעק, אים ניר נאך צוויא דרינגענדע זטגענגען אבצוהאלטען, וואדאנן דיא פערהאנדלונגען ביז 20. אפריל אינטערבראבען

פעסטעם ווילען אן דיא גרינדונג אינעם געשעפעסעם. — ל א מ ב ר ט אונד דיא ביידען דאמען דאמעסן צוויט, דיא שאפט אונד אוהרע אומגעבונג צו בעוויכטען אונד דיא ווייטאפטעטן טעלדר דיא אנקונפט דעם פרייגרעס אים איהם נאך דעסען בעוויטונג צו ווייזען.

דיא פפלאנצונג (דאס נוט) דעם הערן פ א ר ר נ נ י (זא הייסט דיעער פרייגר) וואר בייליפיג 20 מיילען פאן נעוו-אלעאנס עטפערנט. אלס ער דיא נאכריכט פאן דער אנקונפט ווייגע פרייגרעס ערהאלטען האטטע, ווייטע ער נאך נעוו-אלעאנס, וזכטע לאמבערט אויף, אונד וואר פאן דעם ווידערזעהען דעם טהייערן פרייגרעס ענטצוקט. „איך בין (זאגטע ער צו לאמבערט), ווידערם ווייר אונס ניכט גע-ווערן האבען, ווערלכעם-ווענדליך עלטער געוואָרדען, האבע פיעל אינגענעהמעס ערפאהרען אונד ערלול, דעם אבער טראגטע בין איך דער לעבענס-לוסטיגע מענש געבליעבען, דער איך אין אונזערע יונגען וואר. דעסהאלב פרייע איך מיך, דאס ווייר דען שלוס דעם „פאשיגנס" הייער ווערדען מיטמאכען קאנגען, נאכדעם איך מיר דיעזען גענוס שאן לאנגע פערזאגט מיטטעל."

לאמבערט שטעללטע ווייגען פרייגר דען יונגען דא-מען פאר, דיא באלד פיר איהן נאנץ אינגענאממען וואורען. מאריגנע בעשפ-אר מיט איהנען, אם נעכסטען דיענסטאג דען נ-אצען שטערמישען באלל צו בעזוכען, אויף וועלכעם אויך ווין פיעלגעליעבטער וואהן א ר ט ה ו ר אונד דעס-סען בעסטער פרייגר, דער יונגע נ-אף ערמיר פאן לאנקוירט ערשיגען ווערדען.

אלס נון סעפערד אונד טוא" דעם אבענדס פאן איהר-דען נעשעפטען צוריק קאמען, בעגריסטע מאריגע דיעזעל-

בען יעהר דעראבלאסענד אונד פערשפ-אר איהנען ווינע אינגעניר-שטעגען ביא איהרען קריסטענגישען אונטערהאלטונ-גען, נאכדעם ער איהנען נאך אין לאנגעס אונד אין בייי-טעס פאר-צעהלס האטטע, קאם ער אויף דען בעווך דעס בעפאר-שטעהענדען גראפען באללעס צו שפ-עקען.

טוא" אונד סעפערד וואורען אבער היעצו ניכט אינ-פערשטאנדען, דענן זיא ווייען נעקאממען, אום זיך אינע גייט הייאמאס צו זוכען, ניכט אום זיך צו אונטערהאלטען, אבער מאריגנע וואוסטע זיא באלד צו איבערזעהען: „פרייי-ליין פאן מאנטלאוואס אונד סערגע (זאגטע ע) וואורען שאן לאנגע גגענע גגענאהמען, אויף אללע פיירדען אונד גגענסטע צו פערזיכטען. וואורום וואללטען זיא זיך נון דיע-ווע פערגגנען אויף יעטצט נאך פערזאגען? עס ווערע דאס אינע פערזיגרונג אן זיך ווללבען, זא וויא אן דער גע-ווללשאפט, דיא פאן איהנען בעווים ענטצוקט זיין ווירד."

דער עוויאר-טעפטע „פאשיגנס-ריגנסטאג" קאם הע-ראן, אונד דא טוא" אונד סעפערד מיט דעם בעווכע דעם באללעס ניכט אינפערשטאנדען וואורען, זא בעגלייטעטען סאריגנע אונד לאמבערט דא ביידען דאמען, דיעזע וואורען אבער דיא אומוועלנקיגע אונד אינפאכהיים דעם מאנגע-זאאלעס יעהר ווייטיגע אויף דיא אומגעבונג אונד אינגעניר-ווללען.

אלס נון סעפערד אונד טוא" דעם אבענדס פאן איהנען אינגעניר-שטעגען ביא איהרען קריסטענגישען אונטערהאלטונ-גען, נאכדעם ער איהנען נאך אין לאנגעס אונד אין בייי-טעס פאר-צעהלס האטטע, קאם ער אויף דען בעווך דעס בעפאר-שטעהענדען גראפען באללעס צו שפ-עקען.

טוא" אונד סעפערד וואורען אבער היעצו ניכט אינ-פערשטאנדען, דענן זיא ווייען נעקאממען, אום זיך אינע גייט הייאמאס צו זוכען, ניכט אום זיך צו אונטערהאלטען, אבער מאריגנע וואוסטע זיא באלד צו איבערזעהען: „פרייי-ליין פאן מאנטלאוואס אונד סערגע (זאגטע ע) וואורען שאן לאנגע גגענע גגענאהמען, אויף אללע פיירדען אונד גגענסטע צו פערזיכטען. וואורום וואללטען זיא זיך נון דיע-ווע פערגגנען אויף יעטצט נאך פערזאגען? עס ווערע דאס אינע פערזיגרונג אן זיך ווללבען, זא וויא אן דער גע-ווללשאפט, דיא פאן איהנען בעווים ענטצוקט זיין ווירד."

דער עוויאר-טעפטע „פאשיגנס-ריגנסטאג" קאם הע-ראן, אונד דא טוא" אונד סעפערד מיט דעם בעווכע דעם באללעס ניכט אינפערשטאנדען וואורען, זא בעגלייטעטען סאריגנע אונד לאמבערט דא ביידען דאמען, דיעזע וואורען אבער דיא אומוועלנקיגע אונד אינפאכהיים דעם מאנגע-זאאלעס יעהר ווייטיגע אויף דיא אומגעבונג אונד אינגעניר-ווללען.

אלס נון סעפערד אונד טוא" דעם אבענדס פאן איהנען אינגעניר-שטעגען ביא איהרען קריסטענגישען אונטערהאלטונ-גען, נאכדעם ער איהנען נאך אין לאנגעס אונד אין בייי-טעס פאר-צעהלס האטטע, קאם ער אויף דען בעווך דעס בעפאר-שטעהענדען גראפען באללעס צו שפ-עקען.

(פאר-טזעטצונג פאלגט.)

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (טעמפעל-יובילעאום אין ווין.) אם 26. דיזעס פאנד אין ווין איינע גראָסארטיגע טעמפעל-פייערליכקייט שטאט. עס זינד געמליך יעטצט עבען 50 יאהרע פערפלאסען, זיטדעם דער יידישע טעמפעל ווענס, דער אין דער זייטענשטעטטען-נאססע זיך בעפינדעט, געבייט וואורדע. דער טעמפעל איזט קלין אינד בלאָס פיר 500 זיטצע בערעכענט. דאמאלס נאכ'ס אין ווין נאך קיינע יידישע געמיינדע. בלאָס אייניגע יידישע באנק-געשעפטע אינד גראָס-האנדלונגען וואורדען אין דער הייסט- אינד רעזידענצשטאדט דער מאָנארכיע געבילדעט. אבער איך דיעזע האטטען דאס רעכט ניכט, איינע יידישע קילטוס-געמיינדע צו בילדען. זיא גרינדעטען דאהער בלאָס איינען וואהלטהעטיגמיטס-פערעין, אלס דיעזער פערעין פאן דער רעגיערונג בעשטעטיגט וואורדע, דא ערוויקטע ער זיך נאכטרעגליך אייך דיא עדלוביבנס, איין בעטס-הויז צו ערריכטען. דיעזעס בעטס-הויז איזט דער טעמפעל אין דער זייטענשטעטטען-נאססע, זייט דעסען גרינדונג זאָעבען 50 יאהרע אבגעלייפען זינד. דיא הייטיגע יידישע קולטוס-געמיינדע אין ווין קאנן מיט שטאָלץ אייך יענע צייט דעם דריקעס אינד דעם יובילאום צוריקבליקען. הייטע האט ווען איינע יידישע בעפאלקערונג פאָן 50 טייזענד זעעלען, הייטע געגענען דיא יודען אין ווען דיא פאָללסטע בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג. הייטע זיטצען אים ווענער הייסאטהע יידישע דעפיטירטע אינד בעשלעסען אובער דאס יאָהל דעם שטאאטעס. ווענן מאן אלזאָ דאס טאוזענד אינסט מיט דעם גלקליכערן „עטצט" צוזאמענשטעללט, זא האט מאן געווים גרינד גענג צו פייערענפאָללען פייערליכקייטען. ווער דירפען טראָטצדעם ניכט אינטערלאסען צו ערוועהנען, דאס דיעזע פייערליכקייט אייך אן אינע טרוריגע זייטע עראָינגערט. אים מאָנאט-אבענד-בלאָטט דעם „פעסטער ללאָיד" ווירד געמליך אובער דיעזע פייערליכקייט אין לאנגער בעריכט אים ווען אבגעדרוקט. דיזער בעריכט שליעסט אבער מיט פאָלגענדען צייילען: „עס איזט אינטערעסאנט, דאס פאָן יענען מענגערן, וועלכע פאָר 50 יאהרען דיזען טעמפעל געגרינדעט, האסטטענס נוך נאך צוויא פאמיליען עקסיסטירען, דיא נאך דעם יודענטהומע אנגעהאָרען. דיא אובריגען זינד לענגסט פאָם יודענטהומע אבגעפאָללען. נאך 50 יאהרען ווירד עס מיט דען פאמיליען דער יעטציגען מיליאָנערע ניכט אנדערס געהען." — זא שריבט דער „פעסטער ללאָיד", דער דיעזע אללגעמיינע מאָרגען (דאָנגערסטאג) ווידער נאך ווען ווענען ווענען רעגעלונג דער צאָלל- אונד באנק-פאָראנ. דיא פערהאנדלונגען ווערדען ביז 15טען אפריל פאָרטדייערן. בייס ווידערבעגינן דער פערהאנדלונגען דעס ווייסטאנגס ווערדען דאנן אונזערע מיניסטער איבער דאס ציעל, דאס זיא ערריכט האבען, בעריכט ערשטאטטען מיססען. עס ווערד אבער זעהר ווינשענסווערטה, ווענן דיא צאָלל- אונד באנק-פאָראנ ענדליך איינמאל ערגנט אין אנגרייפ גענאָممען ווירד. ביזהער זינד ווייר לידער הינזיכטליך דיזעס ווייטגען גענגענשטאנדעס נור צו הייסן פאָן דען ווענערן „אין דען אפריל" געשיכט ווארדען!

* (וואס ענגלאנד אים שטאנדע אויזט.) ווא ווייר בעריטס מעלדעטען, מאכטע דיא קאָנגען פאָן ענגלאנד איינע ריזיגע דייטשלאנד. דאס האט נון דיא ענגלישען דעשטרען פערדראָסען, דאס דיא קאָנגען ווערנד דער צייט-דויער דער פארלאמענטס-זיטצונגען ענגלאנד פערלאסט, אונד זיא האבען אייך אין דער געסטריגען זיטצונג איינע דיעסבעציגליכע בעשווערדע אן דען מיניסטער-פרעזידענטען געריכטעט. — דיא קאָנגען מיסטע אלזאָ ערסט אים אורליב בעדוכען, ווענן זיא איינמאל איינע ריזיגע מאבען ווילל.

* (ווידער איינע ווערלט-אויסשטעללונג-אין פאריז.) ווא דאס פאריזער אמטס-בלאטט אנזייגט, ווירד דיא נעכסטע ווערלטאויסשטעללונג אין פאריז אים יאהרע 1879 שטאטטפינדען.

* (איין באהמישער אישטויצי.) אין פראג האט איין גראָסער טשעכישער יודענפינד איין בוך גענען דיא יודען הערויסגעגעבען, אין דיעזעס בוכע ווערדען דיא טשעכען אויפגעפאָרדערט, דיא יודען אויסצוראטטען, ווייל נור זיא דען קראָך הערויסבעשוואָרען האבען. דיא פראגער שטאדט-הייסטאנגשאפט וואורדע נון הייערוך אויסמערקזאם געמאכט אונד האט אלזאָגלייך זעממטליכע עקסעמפלארע דיעזעס בוכעס אין בעשלאג גענאָممען, אונד זיא פערבראנט. דער פערפאססער קאָممט אין קערקער, וואָ ער צייט האבען נאכזידענקען.

* (אבער דיא ראטהשיל דישע האבצייט) ווייסען דיא צייטונגען נאך פאָלגענדעס צו מעלדען: אים טעמפעל זאסען ווענדע דער טראָאנג אין ערסטער הייהע דיא פערטרעטער דער יידישען געמיינדע, אונד ערסט נאך דיעזען אין צווייטער הייהע זאסען דיא פיינצען, מיניסטער אונד שטאאטס-מעננער. (הייער „אויסטריאיע" פיר „אינטערעסאנט" בעצייכנעט. פיר אונס איזט זא עטוואס ניכט „אינטערעסאנט", זאנדערן האבסט „טרייריג." ווענן דער אלטע זול צער, דער שאָן בייא גרינדונג דיעזעס טעמפעלס אין ווען קאנטעאר ווער, זיך הייטע וועגע קהלה איבערבליקט, מיט ער דאך מערקען, דאס פאָן דען „אלטען גרינדערן" נור זעהר ווענגיג נאך אינען יידישען טעמפעל בריכען. זערבסט זיין „הערליבער געזאנג" האטטע אלזאָ דיא קראָפט ניכט, דיא „אייגקלערטען לייטע" דעס יודענטהומע צו ערהאלטען, דיא „אייגקלערטען" אינד ווענאנגטען „פאָרטשריטטס-מענגער" בילדעטען זיך איין, דאס זיא מיט דעם שאָנען כאר-געזאנג אונד מיט דען שאָנען האָב-דייטשען פרעדיגטען, דיא לייטע אין דען טעמפעל לאָקען אונד זיא פיר דאס „מאָדערנע יודענטהום" ערהאלטען ווערדען. אבער דאס שאדעטע נאטירליך מעהר אלס עס ניטצען קאָנגטע. מאן נעהע זיך דיא ערר אין פעסט זאמטמאג אין דען „אינדערשאָנען קאָסטבארען טעמפעל — אונד מאן ווירד דא טראָטץ דעם שאָנען געביידעס, טראָטץ דעס גראָסארטיגען אָרגעל-שפיעלעס, טראָטץ דעס כאר-געזאנגעס אונד טראָטץ דער אינגאריישען אונד דייטשען פרעדיגטען קיינס אין מנין פינדען. יא, מיט זאָלכען „קונסט-שטיקען" ערהאלט מאן דאס יודענטהום ניכט. — עס ווראנגערט אונס דיעס אין פאָלגענדע קאָמישע געשיכטע: אין פאָמאָער פאָטער האטטע אייגען אויסגעלאסענען זאהן, דער זיך ערליך איך געטיפט האט. נאך פיעלען יאהרען מאכטע דער זאהן דעם פאָטער אייגען בעזוך. עס וואר גראָדע אן אייגעס „שבת". מיטטאגס בליעב דער זאהן גאנצלייך צוס שפייזען אים עלטערן. דיזען, זוא ער זיך דאס „שאָלעט", דאס ער זייט יאהרען ניכט גענעסען, רעכט ניט שמעקען ליעס. אלס דער פאָטער דען נוטען אפפעטיט זייגעס גנטיפטען זאהנעס מערקטע, זייפטעט ער טיעף איך אונד זאגטע: „זאגע מיר דאך, מיין טהייערעס קינד, וויא האסט דיא נור איינע זאָלכע רעליגאָן פערלאסען קאָנגען, וויא מאן זא גוטע שאָלעט-באהנען אונד איינע זא פעטטע מוגער עססען קאנן?" — דיא „ייענער יודען האבען זיך אבער אים דיא שאָלעט-באהנען, אים דיא קיגעל, אבער איך אים דען זולצערשען געזאנג ניכט געקיממערט, אלס זיא דאס יודענהאס שמעהליך פערליעסען!

* (גראָס יוליאנס אנדראָשי) איזט מאָנטאג פריה פאָן ווען נאך פעסט געכאָמען, אים דען גראָסען-שאדען, דען דיא איבערשווממונג אנגעריכטעט, צו בעזיכטיגען. פאָן דא רייטע ער נאך טאָקץ-טערעצעש, אונד געדעכט ערסט אם 3-טען אפריל נאך ווען צוריקצוקעהרען.

* (אונזערע מיניסטער) ווייזען איך מיינע צוקונפטיגען שווייגענזאהנע אלס קאָנפאנאָנס אין מיין געשעפט נעהמען. אונטער אימשטענדען מאכטע איך עס איהנען יעטצט שאָן נאנץ איבערגעבען. קוריז גנאנט, איך האבע דיך אונד דיינען ברודער אברהם צו מיינען שווייגענ-יאהنען אויסזיעהען, אונד איך ווירד איך דיא לייטונג דעס געשעפטעס אונטערנעהמען אבערלאסען. איך האבע דיר דיעזע פלאנע ערסט שפעטערהין מיטטהיילען; אבער דיין בעטראגען אין דער לעטצטען צייט דראָהט מיר, אייגען שטיר דורך דיא עכטונג צו מאכען. איך גלויבע, דאס מיינע מיטטהיילונג הייטיגען ווירד דיך פאָן דייגער שלעכטען לייבעס-בראנקהייט צו קוריריען."

האוס וואר-טעפט אייגענע צייט אייף אנטוואָרט, אלס אבער דיעזע אויסבליבע, פאגטע ער טוראָ מיט פייגד-ליכעס לעבעלען: „נון, וואס מיינסט דוא, מיין ליעבער נעפפע אונד אונזער צוקונפטיגער שווייגענ-יאהן! האסט דוך דיא פייגד אובער דיינע נייגען אויסזיכטען שפראָכען אונד גאנען פערווירד נעמאכט?"

„פיעללייכט העטטע זיא דאס געטהאן, ווענן דיעזע אויסיכטען פאָר איינעס יאהרע מאָנליך געוועזען ווייגען (אנטוואָרטטעט טוראָ). יעטצט בין איך פערווירד, ווייל איך ניכט ווייס, וויא איך אוהרען נישיגען, פעטעליכען אנטראג אנבייטען זאָלל. אָהנע זיא צו בעליידיגען, וויא נאנגטען פאָרהין מיינע נייגונג צו סערגנע אייגע „שלעכטע ליעבעס-קראנקהייט", אבער דאס איזט זיא ניכט. דיא ליעבע איזט מיר אייגע ערנסטע, הייליגע זאכע, אונד אב זיא מיר גלייך אדער אינגליך בייגנגע, איך קאנן אונד ווייל זיא ניכט אויס דיא צוקונפט פערצען ווייסען."

פאָללייטאָן.

דאס שיקזאל איינעס מענשען.

(16-טע פאָרטשעטצונג.)

מיט דיעזען וואָרטען ענטליעס דער אלטע ווייזע אינזערען טוראָ.

דיעזער דאכטע יעהר פיעל איבער זיינע ליעבע צו סערגען נאך אונד פאגד, דאס ער זיא אונאויסשפרעכליך ליעבע. ער נאם דער אייד קיינע מיהע, דעם פאָר זיינען בעקאָנגטען צו פערהייראטען אונד ווייזע אה באלד אין דאס זיינע ערמאהנונגען ניכטס נעגטעטצט האבען. ער זאה נון באלד אייך, דאס ער הייר אללין ניכטס טהון קאָנגע — ער בענאם זיך צו מאָנס האוס אונד צוס פאטער דעס יונגען סעפפיר אונד ערצעהלטע איהנען אללעס. וואס אין זיינעס הייזע פאָרגעהט, וויא יהודה אין סערגען אונד רעגען אין נאכ'ס פערלייבטע זינד, סעפפיר פערבאם זיינעס זאהנע יערע צוזאמענקונפט מיט לאמבערט אונד זיינער מאכטער, וואוא מיט פיילין פאָן מאָנטלאוואס, אונד דראָהטע איהם מיט דער פערשטאָסונג אים זיינעס הייזע, ווענן ער דעס בעפעהלס ניכט פאָלגען וואָללטע, איין נאנץ אנדרעס מיטטעל ווענדעטע האוס בייא זיינעס נעפפען אן. ער ריעף טוראָ אס אנדערן טאגע אין זיינע נעפפעס-קאנצלייא אונד זאגטע אין פייגדליכעס טאָגע צו איהם: „פאָן דייטיגע, דער מעהר דיין פייגד אלס דער מיינע איזט. האבע איך ע'פאהרען, איך ווערלבען איר'יוויג דיך דיין נעטעס הערין נעפפהרס האס. האָ-אַ אלזאָ מיינען ראטה אונד מיינע מיינונג. איך האבע לידער קיינע זאהנע, אונד אים דיא צוקונפט מיינעס הויזעס וזכערצוטשטעללען, מאכטע איך מיינע צוקונפטיגען שווייגענזאהنע אלס קאָנפאנאָנס אין מיין געשעפט נעהמען. אונטער אימשטענדען מאכטע איך עס איהנען יעטצט שאָן נאנץ איבערגעבען. קוריז גנאנט, איך האבע דיך אונד דיינען ברודער אברהם צו מיינען שווייגענ-יאהنען אויסזיעהען, אונד איך ווירד איך דיא לייטונג דעס געשעפטעס אונטערנעהמען אבערלאסען. איך האבע דיר דיעזע פלאנע ערסט שפעטערהין מיטטהיילען; אבער דיין בעטראגען אין דער לעטצטען צייט דראָהט מיר, אייגען שטיר דורך דיא עכטונג צו מאכען. איך גלויבע, דאס מיינע מיטטהיילונג הייטיגען ווירד דיך פאָן דייגער שלעכטען לייבעס-בראנקהייט צו קוריריען."

האוס וואר-טעפט אייגענע צייט אייף אנטוואָרט, אלס אבער דיעזע אויסבליבע, פאגטע ער טוראָ מיט פייגד-ליכעס לעבעלען: „נון, וואס מיינסט דוא, מיין ליעבער נעפפע אונד אונזער צוקונפטיגער שווייגענ-יאהן! האסט דוך דיא פייגד אובער דייגע נייגען אויסזיכטען שפראָכען אונד גאנען פערווירד נעמאכט?"

„פיעללייכט העטטע זיא דאס געטהאן, ווענן דיעזע אויסיכטען פאָר איינעס יאהרע מאָנליך געוועזען ווייגען (אנטוואָרטטעט טוראָ). יעטצט בין איך פערווירד, ווייל איך ניכט ווייס, וויא איך אוהרען נישיגען, פעטעליכען אנטראג אנבייטען זאָלל. אָהנע זיא צו בעליידיגען, וויא נאנגטען פאָרהין מיינע נייגונג צו סערגנע אייגע „שלעכטע ליעבעס-קראנקהייט", אבער דאס איזט זיא ניכט. דיא ליעבע איזט מיר אייגע ערנסטע, הייליגע זאכע, אונד אב זיא מיר גלייך אדער אינגליך בייגנגע, איך קאנן אונד ווייל זיא ניכט אויס דיא צוקונפט פערצען ווייסען."

אין צוקונפטיגען שטיממונג אנטוואָרטעטע דאס: „פערן זיא עס פאָן מיר, דוך איבערלעגען צו וואָלען, נור אייגעס מיס אדר דוך ערקלערען; מיין פלאָן וווייד עגטיגער נאנען אדער נאר ניכט אויסגעפיהרט. עגטיגער דוא אונד אברהם ווידען מיינע שווייגענזאהنע אדער קיינע פאָן אייך." דאמיט יעטצטע ער זיך, ערגריפ דיא פעדער אונד שריעב ווייטער. — טוראָ פערליעס דאס געשעפטס-צימער זיינעס אָקקלס אונד וואר פעסט ענטשלאסען, דעס שטיר דער נון פאָן אללען יטיגען נעגען איהן לאָבערגען ווערדע, מטהאנ עגטעגענגעגעגען, גליינ-צייטיג פאגטעטע ער נאך אייגעס מיטטעל, וויא ער באָס-מאָן אבערמאלס פערלאסען קאָנגטע. לאמבערט דאכטע אין לעטצטער-צייט מעהר אלס גוטוויליג אין זיינע אבערזייעדונג נאך לוויזיאנא (אים ווידען פאָן נאָר-אמעריקא). ער האטטע עטליך פאָן זיינעס דאטשיגען פריינדע אונד שולדגער אייגע אנטוואָרט בעקאָممען, דער-יעלבע לאדעטע איהן אין, מיט זיינער מאכטער צו אים צו קאָممען אונד אייף זיינעס נטע זא לאנגע צו פערבלייבען, אלס עס אים נעפעללען וויזע. אויסדרעס האטטע לאמבערט ע'פאהרען, דאס אייגע שווענקונגס-אוקונדע, דיא זיך אונטער דען נעטעטטען אפפעזיגען דעס הייזעס מאָנטלאוואס פאָ'פאנד, דאס פיילין נאבערעלע צוזר אייגענטהומערין אייגעס גראָסען לאנדשטרייכעס מיט פעלען נישען אין לוויזיאנא מאכטע. ער אָפטצדעס לאמבערט שאָן פאָ'בעטיגען צור אויספיהרונג זיינעס פלאנעס טראָטץ, אונד ער זיינען פיינדען ניכטס דאפאָן, אים דיא ניכט צו בעשרייבען, אבער טעפעד אונד טוראָ וואוסטען, וואס לאמבערט בעאבזיכטיגע, אונד צו זיינער גראָסטען אבערראשונג אונטען אין אין ציעמליך נעריצטער שטיממונג אנטוואָרטעטע דאס: „פערן דיא עס פאָן מיר, דוך איבערלעגען צו וואָלען, נור אייגעס מיס דוך ערקלערען; מיין פלאָן וווייד עגטיגער נאנען אדער נאר ניכט אויסגעפיהרט. עגטיגער דוא אונד אברהם ווידען מיינע שווייגענזאהنע אדער קיינע פאָן אייך." דאמיט יעטצטע ער זיך, ערגריפ דיא פעדער אונד שריעב ווייטער. — טוראָ פערליעס דאס געשעפטס-צימער זיינעס אָקקלס אונד וואר פעסט ענטשלאסען, דעס שטיר דער נון פאָן אללען יטיגען נעגען איהן לאָבערגען ווערדע, מטהאנ עגטעגענגעגעגען, גליינ-צייטיג פאגטעטע ער נאך אייגעס מיטטעל, וויא ער באָס-מאָן אבערמאלס פערלאסען קאָנגטע. לאמבערט דאכטע אין לעטצטער-צייט מעהר אלס גוטוויליג אין זיינע אבערזייעדונג נאך לוויזיאנא (אים ווידען פאָן נאָר-אמעריקא). ער האטטע עטליך פאָן זיינעס דאטשיגען פריינדע אונד שולדגער אייגע אנטוואָרט בעקאָممען, דער-יעלבע לאדעטע איהן אין, מיט זיינער מאכטער צו אים צו קאָممען אונד אייף זיינעס נטע זא לאנגע צו פערבלייבען, אלס עס אים נעפעללען וויזע. אויסדרעס האטטע לאמבערט ע'פאהרען, דאס אייגע שווענקונגס-אוקונדע, דיא זיך אונטער דען נעטעטטען אפפעזיגען דעס הייזעס מאָנטלאוואס פאָ'פאנד, דאס פיילין נאבערעלע צוזר אייגענטהומערין אייגעס גראָסען לאנדשטרייכעס מיט פעלען נישען אין לוויזיאנא מאכטע. ער אָפטצדעס לאמבערט שאָן פאָ'בעטיגען צור אויספיהרונג זיינעס פלאנעס טראָטץ, אונד ער זיינען פיינדען ניכטס דאפאָן, אים דיא ניכט צו בעשרייבען, אבער טעפעד אונד טוראָ וואוסטען, וואס לאמבערט בעאבזיכטיגע, אונד צו זיינער גראָסטען אבערראשונג אונטען אין